

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

115. An iudices laici possint sint licentia Episcopi extrahere reos, qui
commisserunt crimina exceptuata, quæ non gaudent Immunitate? Ex part.
6. tract. 1. res. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Peregrinum de immunit. cap. 14. num. 6. vbi sic ait. In casibus exceptis, si iudex, vel alius minister iustitiæ, absque licentia Episcopi, vel eius Officialis, & interuentu personæ Ecclesiasticæ à dicto Episcopo, vel eius officiali auctoritatem habente, per vim extrahat reum qui confugit ad Ecclesiam, graue sacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem, & penas contra sacrilegos prædictos statutas. Patet hæc conclusio ex præsentis constitutione Gregorij Papæ XIV. in illis verbis. [Volumus dictaque auctoritate decernimus & declaramus, vt curia secularis eiusque Iudices & Officiales ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque sacris prædictis laicum aliquem vt præfertur, delinquentem, in nullo ex casibus prædictis (exceptis) sine expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiam aliis Ordinarij sint, aut nullius diocesis, aut Conseruatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem casu in loco exempto, & nullius diocesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios capere, extrahere, aut incarcerare, nisi eo casu, quo ipse Episcopus & dictæ personæ Ecclesiasticæ requisitæ illos in delictis (exceptis) superius expressis culpabiles tradere, aut capturæ & carcerationi interuenire & assiltere reculerint, tuncque reuerentiæ Ecclesiæ & locis sacris debitæ memores prædictos delinquentes mino ri quo id fieri poterit cum scandalo & tumultu extrahere curent.] Hodie tamen cessat per prædictam constitutionem Pontificiam. Ita Peregrinus, & ego.

RESOL. CXV.

An iudices laici possint sine licentia Episcopi extrahere reos, qui commiserunt crimina exceptuata, qua non gaudent Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Ref. 28.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docet Sarpus cap. 6. fol. 61. vbi sic ait. Vidimus hætenus, quibusnam sacris locis immunitas tributa fuerit: & quam reorum conditio nequeat ab iis diuelli. Reliquum modò est, vt videamus, cum reus aliquis ad Ecclesiam confugit, à qua iure abstrahi possit, quam auctoritate id efficiendum fuerit. Quocirca communis est omnium opinio, Laicum iudicem auctoritate, quæ nunc temporalis dicitur, absque Ecclesiastici Præfulis venia,prehendendi ius tribuere, atque vt particiatur mandare. Cuius sanè rei claræ admodum & efficaces sunt causæ. Ecclesiarum namque immunitas non violatur, si per vim quispiam in ea comprehenditur, qui tamen eiusmodi defendi non potest immunitate: sed nemo in atrocioribus delictis ea passim vti potest; igitur à quocumque emprehendatur, Ecclesiarum immunitas illæsa est. Huc acceditprehendendi facultatem ab iis peti decere, qui negare possint: sed Ecclesiasticus eam negare nequit, quæ à lege tribuitur: quare ab ipso non est petenda. Ita ille.

2. Sed negatiuam sententiam sustinendam prorsus esse puto, cui assiluit ius commune, & constitutio Gregorij XIV. Probatum primò ex iure Canonico in cap. frater 17. quæst. 4. vbi prohibetur potentioribus secularibus reum inuitum ab Ecclesia extrahere non captata Sacerdotis licentia: ergo, signum est Sacerdotis licentiam requiri. Item facit textus in cap. definitiuit 17. quæst. 4. in quo datur facultas reddendi Ecclesiæ extractum sine consensu Sacerdotis;

vbi Archidiaconus & alij obseruant hoc procedere etiam ad publicum Latronem, & sic ad casus exceptos.

3. Probatum secundò ex iure ciuili per textum in leg. paream. in fin. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt: vbi licet Imperator extrahi posse statuerit confugientem in Ecclesiam cum armis, si monitus arma non deposuerit; adhuc fieri tamen non posse voluit Episcopo inconsulto: & reddit rationem, ne scilicet si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Et licet ibi Imperator requiratur cum Episcopo etiam suorum iudicum iussione; tamen ipse nihil in materia immunitatis contra sacros Canones potuit statuere, Sufficit nobis per dictum textum demonstrare, quod etiam de iure Ciuili Imperatores voluerunt confugientes ad Ecclesiam extrahi non posse inconsulto Episcopo. Vide etiam Authen. Siguis. Cod. ad leg. Inl. de adulter, in §. final. vbi statuitur, quod si maritus inuenit in Ecclesia hominem sibi de adulterio suspectum cum vxore sua loquentem; debet virumque defensori Ecclesiæ, aut aliis Clericis tradere, vt seruentur, donec secularis iudex, qui de hoc cognoscere debet, requiratur Episcopum, vt illos ipsi tradat quod etiam probatur ex Authent. de manda. Princip. §. Sed neque, in illis verbis: Auxiliabimur autem tibi ad hoc etiam Deo amabiles Ecclesiarum defensores & Oeconomus. Et ratio est, quia captura reorum, vt patet, est actus iurisdictionis, qui in alieno territorio exerceri non potest ex leg. extra Territorium ff. de iurisdic. & in cap. 2. de constitut. in 6. Ergo Iudex Laicus non potest exercere iurisdictionem in Ecclesia, quia non est de districtu Principis secularis, sed de Territorio iudicis Ecclesiastici, vt probat Cardinalis Tuschus verb. Ecclesia conclus. 5. num. 10. & Carolus de Grassis, effect. 1. num. 617. Farinacius consil. 214. n. 3. lib. 3. & me citato Ciurilinus controuers. forens. c. 10. num. 5. & alij penes ipsos. Vnde hanc sententiam in terminis iuris communis tenent Doctores, quos citat & sequitur Farinacius de immunit. cap. vlt. num. 356. Caballus in questionibus criminal. cap. 194. num. 12. & Guallinus tom. 1. in defens. cap. 31. num. 3. Rolandus à Valle lib. 1. consil. 14. num. 15. & Ioannes VViggers de iustit. & iure tract. 8. cap. 6. dub. 26. num. 172.

4. Sed, hæc difficultas prorsus cessat hodie stante constitutione Gregoriana, vbi, clarè & expressè statuitur seculares iudices non posse sine Episcopi licentia aliquem ab Ecclesia extrahere; etiam in ipsis casibus exceptuatis. Et ita ego cum multis Doctoribus satis firmam in part. 1. tract. 1. resolut. 14. vnde si in casibus exceptis iudex vel alius Minister absque licentia Episcopi, & interuentu personæ Ecclesiasticæ à dicto Episcopo, vel eius Officiali auctoritatem habentis, per vim extrahat reum in Ecclesia existentem, sacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem. Vide Doctores à me in citata resolut. congestos, quibus adde Chartarium decis. crimin. 46. nu. 87. & Ciurilinum in controu. forens. lib. 1. cap. 10. num. 33.

5. Vnde ex omnibus supradictis apparet cauendum esse à Capitulo 75. Alphonij Regis in Sicilia, dum vult, quod aliqui delinquentes extrahi possint ab Ecclesia per iudices suos Officiales temporales in quibusdam casibus in prædicto Capitulo enumeratis.

6. Restat modò respondere ad argumenta, quæ pro sua confirmanda sententia Sarpus adducit. Et ad primum argumentum: quod cum tales delinquentes non gaudeant Ecclesiarum immunitate, illa nullo modo violatur, si in Ecclesia comprehendantur. Respondedo negando consequentiam: nam licet crimina exceptuata non protegantur ab Ecclesia, non sequitur ex hoc delinquentes in ipsa comprehendendi & inde extrahi

Sup. hoc supra in Ref. 61. §. 2. & in Ref. 64. §. Ad doctrinam. & infra in Ref. seq. lege §. Nec valet. & inferius in tr. 1. & ex Resol. 16. Vnde de §. Secus. & ex Ref. 102. §. 12. & 3.

Quæ hic est prima post præteritam

extrahi posse sine licentia Prælatorum Ecclesiasticorum, vt & clarissimè patet ex rationibus hucusque superius adductis.

7. Ad secundum argumentum, videlicet, quod licentia petenda est ab illo, qui negare non potest: sed iudex Ecclesiasticus in nostro casu talem licentiam negare non potest. Ergo, &c. Respondeo, quòd talis licentia, licèt ab Ecclesiastico iudice negari non possit, tamen ab illo petenda est ex ratione, quam adducit imperator in leg. pateant, Cod. de his, qui ad Eccles. confug. nempe, ne confusio generetur, & irreuerentia erga sacrosanctas Ecclesias à Laicis Ministris in captura reorum.

8. Adde quòd etiam à Regularibus petenda est licentia ab Episcopo prædicandi in suis Ecclesiis; & tamen illam negare non potest Episcopus: & idèd sufficit petita & non obtemperata, vt vult Concilium Tridentinum. Ergo non est semper verum id quod Sarpus pro certo supponit: nempe licentiam non esse petendam ab illo, qui negare illam non potest. Vnde ex his omnibus refellendus venit Iustus Oldesob qui nouissimè in *pract. crimin. tit. 3. can. 17. n. 3* docet, hodie criminosos non expectata Prælati licentia esse ab Ecclesia à iudicibus Laicis extrahendos, & contra Fagundez in *Decal. tom. 1. lib. 5. cap. 1. num. 22*. dicendum est assilinum non esse extrahendum à iudice Laico.

RESOL. CXVI.

An saltem ratione consuetudinis iudices laici possint extrahere reos ab Ecclesia in delictis exceptuatis, & excusationem habere, ne obseruent Bullam Greg. XIV. de Immunitate Ecclesiarum?

Et notatur esse reprobendam consuetudinem, etiam in terminis iuris communis, in qua alicubi alligantur compeditis delinquentes in Ecclesia, donec examinetur causa ab ordinario.

Et an Constitutio Gregoriana sit usu recepta, explanaatur?

Et an vt consuetudo præualeat, aduersus canones, & leges Pontificias, opus sit, vt introducta sit cum scientia, & expresso consensu Summi Pontificis? Ex part. 6. tract. 1. Resol. 29.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Sarpus c. 6. fol. 62. vbi ex Episcopo Couaritiensis affirmat hanc consuetudinem toto terrarum orbe à Christianis receptam esse, & fol. 61. approbat etiam aliam consuetudinem vt supra visum est, extrahendi fures ab Ecclesia, & passim in tota serie huius libri approbat consuetudines in materia immunitatis Ecclesiarum.

2. Sed has consuetudines prorsus reprobandas esse existimo. Et probatur nostra opinio. Primò quia nulla consuetudo valet, quæ est contra libertatem Ecclesiasticam, vt patet ex cap. grauem, de senten. excommunicat. assertum etiam communiter Canonistæ in cap. nouerint, de senten. excommunic. & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. Sed consuetudo, de qua loquimur, vt obseruat Peregrinus de immunitat. Ambrosinus cap. 14. num. 2. Bonacina tom. 2. disp. 3. quaest. 8. punct. 10. num. 4. & alij, est consuetudo contra immunitatem Ecclesiarum. Ergo, &c.

3. Secundò consuetudo irrationabilis de iure non valet ex cap. final. & ibi Gloss. in verb. irrationabilis, de constitut. in 6. & ex cap. frustra à cap. mala. distinct. 8. Sed consuetudo, de qua loquimur, vt pote Sacris Canonibus contraria, est irrationabilis, vt patet ex cap. cum venerabilis. cap. ad audientiam, de consuetud. Ergo, & c.

4. Tertiò consuetudo statuto æquiparatur ex eg. de quibus, ff. de legibus ex cap. cum delectus, de consuetud. & idèd non inducitur super his, super quibus populus expressè statuere non potest, vt obseruat Aymon consil. 134. num. 25. & latius de antiquitate temporum in 4. part. sect. 1. num. 13. Sed in materia immunitatis Ecclesiasticæ, & Ecclesiarum non solum populus, sed Principes Laici nihil sancire possunt, vt habetur in cap. solita, de maior. & obediend. & in cap. 1. de consit. Ergo nec consuetudinem introducere valent.

5. Quartò immunitas Ecclesiarum est de iure diuino, vt tradunt communiter Doctores, quos plena manu congerit Chartarius in decis. criminal. 46. num. 34. & ego ipse in part. 4. tractat. 1. resolut. 44. Ergo, &c. Et licèt daremus, quod negandum est, immunitatem Ecclesiarum esse de iure humano, quod per consuetudinem derogari potest ex cap. final. de consuetud. cap. in istis, distinct. 4. c. placuit distinct. 22. tamen non potest procedere quando ius prohibet consuetudinem, supponendo esse iniquam: & hoc modo prohibet ius Canonicum consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, ex cap. 1. & cap. ad nostram, de consuetud. & docet Rota Romana decis. 10. de consuetud. in antiquis: Ergo nulla prorsus consuetudo est admittèda contra Ecclesiarum immunitatem. Et ita docent communiter Doctores, & nouissimè omnino videndus Fagundez in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 44. num. 20.

6. Quintò supradictæ consuetudines iam reprobatae sunt à Concilio Tridentino sess. 25. cap. 20. de reformat. quatenus innotat, & exactè præcipit ab omnibus obseruari Sacros Canones, & Concilia generalia, necnon à Apostolicis sanctiones in fauorem libertatis Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum. Et dictum Concilium fuit confirmatum per Bullam Pij IV. in qua adest clausula decreti irritantis, quæ tollit omnem consuetudinem præteritam & futuram, vt infra probatur.

7. Et tandem sextò omnis difficultas cessat stante Gregoriana constitutione, in qua, vt ego cum multis Doctoribus probaui in part. 1. tract. 1. resolut. 1. tolluntur omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiarum: quia ibi adest clausula, sublata, &c. quæ tollitur omnis facultas iudicandi, in cap. si eo tempore, de elect. in 6. Tum quia adest ibi decretum irritans, contra quod allegari non potest contrarius vsus, vt infra videbitur: tum quia in dicta constitutione reducuntur omnia ad vnã formam, quæ de sui natura opus est, vt seruetur ad vnguem; tum quia consuetudo derogans immunitati corruptela à Summo Pontifice vocatur. Tum denique quia expressè derogat culibet facultati, quomodocunque emanauerit à Seda Apostolica, contrarium iudicandi: sub qua tam statutum, quàm lex & consuetudo videntur comprehendendi. Et in specie, quoad casum nostrum statuit iudices etiam in casibus exceptuatis non posse auctoritate propria delinquentes ab Ecclesia extrahere.

8. Sed a duersus supradicta instabat olim mecum differens quidam Mimister Regius textum in cap. 1. de constitut. in 6. vbi Bonifacius VIII. decreuit; quòd Romanus Pontifex per constitutionem à se nouiter editam non intelligitur in aliquo derogasse consuetudinibus locorum & personarum; nisi expressam de iis fecerit mentionem. Sed in dicta constitutione Gregoriana nulla de consuetudinibus particulare habetur mentio; ergo, &c. Et ita pessimè argumentatur Gambaecurta lib. 3. cap. 8. num. 8.

9. Respondeo, quòd textus in dicto cap. 1. de constitut. non procedit, vbi per legem consuetudini

Quæ hic est supra Ref. 1. & in Ref. 2. §. Verum respondeo.

Quæ hic est supra Ref. 1. à §. Ex his & in aliis eius annot.

in Ref. 1. est
in Ref. 2. est
in Ref. 3. est
in Ref. 4. est
in Ref. 5. est
in Ref. 6. est
in Ref. 7. est
in Ref. 8. est
in Ref. 9. est
in Ref. 10. est
in Ref. 11. est
in Ref. 12. est
in Ref. 13. est
in Ref. 14. est
in Ref. 15. est
in Ref. 16. est
in Ref. 17. est
in Ref. 18. est
in Ref. 19. est
in Ref. 20. est
in Ref. 21. est
in Ref. 22. est
in Ref. 23. est
in Ref. 24. est
in Ref. 25. est
in Ref. 26. est
in Ref. 27. est
in Ref. 28. est
in Ref. 29. est
in Ref. 30. est
in Ref. 31. est
in Ref. 32. est
in Ref. 33. est
in Ref. 34. est
in Ref. 35. est
in Ref. 36. est
in Ref. 37. est
in Ref. 38. est
in Ref. 39. est
in Ref. 40. est
in Ref. 41. est
in Ref. 42. est
in Ref. 43. est
in Ref. 44. est
in Ref. 45. est
in Ref. 46. est
in Ref. 47. est
in Ref. 48. est
in Ref. 49. est
in Ref. 50. est
in Ref. 51. est
in Ref. 52. est
in Ref. 53. est
in Ref. 54. est
in Ref. 55. est
in Ref. 56. est
in Ref. 57. est
in Ref. 58. est
in Ref. 59. est
in Ref. 60. est
in Ref. 61. est
in Ref. 62. est
in Ref. 63. est
in Ref. 64. est
in Ref. 65. est
in Ref. 66. est
in Ref. 67. est
in Ref. 68. est
in Ref. 69. est
in Ref. 70. est
in Ref. 71. est
in Ref. 72. est
in Ref. 73. est
in Ref. 74. est
in Ref. 75. est
in Ref. 76. est
in Ref. 77. est
in Ref. 78. est
in Ref. 79. est
in Ref. 80. est
in Ref. 81. est
in Ref. 82. est
in Ref. 83. est
in Ref. 84. est
in Ref. 85. est
in Ref. 86. est
in Ref. 87. est
in Ref. 88. est
in Ref. 89. est
in Ref. 90. est
in Ref. 91. est
in Ref. 92. est
in Ref. 93. est
in Ref. 94. est
in Ref. 95. est
in Ref. 96. est
in Ref. 97. est
in Ref. 98. est
in Ref. 99. est
in Ref. 100. est